

Վ Ա Ր Դ Ե Ն Զ Օ Ր Ա Վ Ա Ր Ի Զ Ա Ռ Ը

Սպարապետը՝ նախարարներու հետ միաբան, սկսաւ խօսիլ զօրքերուն, ու բաւաւ։

«Շատ պատերազմներ մզած եմ ես և դուք ալ ինձ հետ։ Երբեմն յաղթած ենք բշտիկներուն և քաղաքներու և երբեմն ալ անոնք յաղթած են մեզի, բայց աւելի շատ յաղթած ենք, քան թէ յաղթուած։ Այդ ամէն յաղթութիւնները սակայն մարմնոյ պարծանք էին միայն, որովհետեւ մահկանացու թագաւորին հրամանով կը կոտորէինք։ Ով որ փախուստ տար վատ անուն կը ստանար երկրին մէջ և անողորմ մահուան կ'արժանանար։ Իսկ ով որ փառքեամբ յառաջ նետուէր, ֆաջի համբաւ կը ժառանգէր և մեծամեծ պարգեւներ կ'ընդունէր անցաւոր ու մահկանացու թագաւորէն։

«Մենք ալ ամէն մէկս անաստիկ մեր մարմնոյն վրայ ունինք քաղաւ վերքեր ու սպիւնք, ու յաճախ եղած ենք փառքեւրներ, որոնց համար մեծամեծ պարգեւներ ստացած ենք։ Ես այդ փառքեւրները կը համարեմ անարգ ու անարժէք ու այդ պարգեւները՝ ոչինչ, որովհետեւ անոնք ամէնն ալ պիտի խախտուին։

«Այդ, եթէ մահկանացու հրամանատարին համար այդ փառքեւրները կը գործէինք, որքան աւելի եւս պէտք է ընենք մեր անմահ թագաւորին համար, որ տէրն է ողջերուն ու մեռելներուն և որ պիտի դատէ մարդիկ իրենց գործերուն համեմատ։ Զէ՞ որ եթէ նայնիսկ երկար ժամեր եւ ծերանանք, կրկին պիտի բաժնուինք այս մարմինէն, որպէսզի միանանք կենդանի Աստուծոյն, որմէ ալ եւս պիտի չբաժնուինք։

«Ուրեմն կ'ազաւծեմ ձեզի, ո՛վ իմ ֆաջ նիզակակիցներս, մամաւանդ որ ձեզմէ շատեր փառքեւրներ կը գերազանցեն զիս ու հայրենական գահի պատիւով ալ ինձմէ բարձր են։ Երբեք չվախճանք չորսուններու բազմութենէն, և մահկանացու մարդուն սուրին թիկունք չդարձնենք, վասնզի եթէ Աստուած յաղթութիւն տայ մեզի, կը ջախջախենք անոնց զօրութիւնը, որ ճշմարտութեան կողմը վեր բարձրանայ։ Իսկ եթէ հասած է ժամանակը մեր կեանքի վախճանին, այս պատերազմին մէջ տուրք մահով, սրտագին խնդութեամբ ընդունինք զայն, միայն թէ մեր փառքեւրն հետ վատութիւն չխառնենք։

«Դուք ալ գիտէք, որ մեր սիրելիներուն համար, որոնք մեծ նշանքեան մէջ էին, ամէն տեսակ հնարք կը փնտրէինք, որ ազատենք զանոնք ու անոնց հետ միասին պատերազմէինք անօրէն իշխանին դէմ, մեր հայրենի աստուածատուր օրէնքներուն համար։ Եւ երբ չկրցանք օգնել անոնց, անհրաժեշտ պիտի ըլլայ մեզ մարմնաւոր սիրոյ համար Աստուած մարդոց հետ փոխանակել։

«Իսկ հիմա Տէրը ինք երկու-երեք կողմերու մէջ մեծ զօրութեամբ օգնեց մեզ, այնպէս որ փառքեւրն համբաւ ժառանգեցինք, թագաւորին

գործը չարաչար կոտորեցին, մոզերը անողորմ ջարդեցին, շատ մը տեղերէ կոտպաշտութեան պղծութիւնը սրբեցին, քաղաւորին անօրէն հրամանը անարգեցին ու ոտնակոխ ըրին, ծովուն խոնվութիւնը իջեցուցին: Լեռնացած ալիքները քաշտացան, բարձրադէզ փրփուրը հատաւ, գազմանցած կատաղութիւնը դադրեցաւ: Այն որ ամպերուն վրայ կ'որոտար, սովորական մարդէ մը աւելի ստորնացաւ ու սկսաւ մեզի հետ խօսիլ: Այն որ բերանացի հրամանով կ'ուզէր չարութիւն հասցնել Սուրբ Եկեղեցոյն, այժմ աղեղով, ճիգակով ու սուրով կը կռուի: Այն որ կը կարծէր թէ մենք քրիստոնէութիւնը հանդերձի մման հագած ենք մեր վրայ, այժմ հասկցաւ թէ չի կրնար փոխել գայն, ինչպէս գոյնը մարմնէն, ու երբեք ալ պիտի չկրնայ փոխել միւլչել աշխարհի կատարածը: Վասնզի անոր հիմքը հաստատ զընւած են անշարժ վէմի վրայ, ոչ թէ հոս երկրի վրայ, այլ վերը երկինքի մէջ, ուր ոչ անձրեւ կ'իջնէ, ոչ հով կը փչէ ու ոչ ալ հեղեղներ կը կազմուին: Եւ մենք թէպէտեւ մարմնով երկրի վրայ ենք, սակայն հաւատքով երկինքի մէջ շինուած ենք, ուր ոչ ոք կրնայ հասնիլ Քրիստոսի անձեռագործ շինուածքին:

«Հաստատ կեցէ՛ք մեր վստահելի գորազուլի մասին, որ երբեք պիտի չմոռնայ ձեր քաջագործութիւնները: Ով քաջեր, մեզ համար մեծ շնորհ է այս, որ Աստուած կատարեց մեր բնութեան միջոցաւ և ուր Աստուծոյ գոյութիւնը ի յայտ կու գայ մեծապէս: Քանզի եթէ աստուածային օրէնքներուն անուշով ուրիշները կոտորելով անձնական համբաւ ժառանգեցին, ու մեր ազգատանհմին համար քաջ անուն թողուցին Եկեղեցիին, Տիրոջմէն ակնկալելով վարձատրութիւնը, որ պահուած է ամէն մէկուն համար իր սրտին յօժարութեան ու կատարած գործերուն համեմատ, հապա որքան աւելի մեծ պիտի ըլլայ եթէ մենքինք մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի մեծ վաշտութեան համար, որուն երկնամար հրեշտակներն անգամ կը ցանկան, եթէ կարելի ըլլար: Եւ որովհետեւ այս պարգեւները ամենուն չեն պատշաճիր, այլ անոնց միայն, որոնց համար Բարերար Տէրը ինքը կը պատրաստէ, այս պատեհութիւնը կը շնորհուի մեզի ոչ թէ մեր արդար գործերուն համար այլ աննախանձ պարգեւատուէն՝ համաձայն Սուրբ Կոսկարանի այն խօսքին, թէ 'Ուր որ մեզքը աւելցաւ, հոն աւելի շատցաւ Աստուծոյ շնորհքը':

«Ու ահա եկաւ հասաւ ժամանակը, որ մենք մեր վրայէն մաքրենք ամէն արատ: Նախապէս հոգիով ու մարմնով տրտմած էինք վշտահար սգաւորի մը նման, այսօր երկուքին մէջ ալ զգաստացած ու զուարթացած, առհասարակ լրջացած ենք, որովհետեւ Բարերար Տէրը կը տեսնենք մեզի առաջնորդ: Մեր Զօրավարը հասարակ մարդ չէ, այլ բոլոր մարտիրոսներուն գորազուլի: Վախը թերահաւատութեան նշան է: Մենք թերահաւատութիւնը վաղուց վտարած ենք մեր մէջէն, թող երկիւղն ալ փախչի մեր մտէն ու մեր խորհուրդներէն»:

ԵԼԻՇԵ ՊԱՏՄԱԳԻՐ

«Վարդանանց Պատմութիւն», Հինգերորդ Յեղանակ.